

Å VÆRE SEG SELV SAMMEN MED ANDRE

Handlingsplan mot mobbing i barnehagen

Bydel
Nordre Aker

Oversikt over arbeid mot mobbing

Tidlig innsats: BLIKK - MOT - SPRÅK

Tverretatlig samarbeid

Avklar undring:
Identifisere barn og unge som har økt behov

Intern innsats

Samarbeid mellom to tjenester

Samarbeid mellom flere tjenester

Undringen din:
Undersøk nærmere

Drøft med din nærmeste leder

Samtal gjerne med barna det gjelder

Det settes inn tiltak samme dag som mobbing avdekkes:
Ped.leder snakker med de foreldre som er involverte:
Avklarere behov for nærmere observasjon og oppfølging. Underveis: avklare behov for bistand gjennom samarbeidspartnere.

Sammen med foresatte lages det en tiltaksplan i hvert tilfelle (se veileder).
Samarbeid med foresatte om tiltakene å gi gjerne råd om hvordan de kan bidra hjemme

Gjør avtale om tett dialog gjennom samtaler med de berørte partene og hyppigheten av disse.
Evaluerer samtalene fortløpende i samarbeid med de berørte partene.

Saken drøftes og evalueres i avdelingsmøter, ped.lederteam, styrerteam:
Avklaring om behov for om andre samarbeidspartnere skal trekkes inn:
- drøfte anonymt
-melde bekymring
-behov for bistand

Barnehagen behov for bistand etter rutine til:

Helsestasjon
Tverrfaglig ressursteam
Barnevernstjenesten
Andre??

Ifh til sakens alvorlighetsgrad:
Kan vi involvere flere parter som kan gi hjelp og støtte i arbeidet?

*SE VIDERE
VEILEDER MED
GODE RESSURSER
TIL DET VIDERE
ARBEIDET* ➡

Nivå 0

Nivå 1

Nivå 2

Nivå 3

VEILEDER

INNLEDNING

De siste årene har det vært økt fokus på mobbing i barnehagen. Vi har sett i media hvilke negative konsekvenser det kan ha i barn og familiers liv å bli utsatt for mobbing. Det er mange grunner til at mobbing er et stort samfunnsproblem. Forskning viser sammenheng mellom utvikling av et bredt spekter av helseproblemer hos de som er, eller har vært, utsatt for mobbing. Eksempler på dette kan være angst, depresjon, og psykosomatiske plager (Breivik, m. fl., 2017.) Forskning viser også en sammenheng mellom frafall i videregående opplæring og mobbing i barnehagen (Lund, 2013). Det har ifølge Breivik m.fl. (2017) lenge vært kjent at utdanning og fullføring av videregående skole er blant nøkkelfaktorer for god helse og stabil tilknytning til arbeidsmarkedet. Det er også verdt å merke seg at den som mobber også har større sårbarhet for å slite med ulike helseplager både nå og senere i livet.

Alle barn og unge har behov for å oppleve trygghet og tilhørighet. De har også behov for å bli verdsatt – å være en verdifull del av det sosiale fellesskapet. Dette er avgjørende for deres kognitive, psykologiske og sosiale utvikling. Å bli utsatt for mobbing truer behovene for trygghet, tilhørighet og følelse av verd, og kan derfor undergrave individets utviklingsmuligheter.

(Breivik m.fl. 2017:4)

Mobbing forekommer allerede i barnehagen. Jo tidligere vi kan oppdage det, jo høyere sannsynlighet er det for å lykkes i arbeidet mot mobbing. Ved å gi barn en god start, gode holdninger og kunnskaper om hvordan vi samhandler og snakker med hverandre vil vi gjøre barn i stand til å ivareta både seg selv og andre. De vil kunne oppleve å være en del av et fellesskap, samt lære viktigheten av å inkludere andre i dette. Det å lære barn å være en god venn for andre kan i seg selv være en forebyggende faktor mot mobbing.

Vårt mål med denne handlingsplanen er at barn i barnehagene våre skal oppleve trygghet og inkludering. Barn skal få oppleve at de betyr noe og være en del av et fellesskap. Barna i våre barnehager skal ikke utsette andre for mobbing eller selv bli utsatt for mobbing.

For at dette målet skal bli en realitet er DU en viktig ressursperson. Dine holdninger og kunnskap er avgjørende for dine handlinger sammen med barn og voksne. Jo mer vi vet, jo bedre er vi i stand til å forebygge negativ utvikling samt møte utfordringer som oppstår. Takk for at du drar din del av lasset og er en viktig bidragsyter i å lære barna å være seg selv sammen med andre.

Videre struktur i veilederen

1. Forebygge

Sammen om øyeblikket

Fellesskap og vennskap er i fokus – hvordan jobber hver avdeling og barnehage med dette?

Det ligger i vårt samfunnsmandat å forebygge mobbing

Alle ansatte er gode rollemodeller og forstå begrepene

BLIKK, MOT, SRÅK

Barnehage og foresatte

samarbeider om en god tilvenning og oppstart i barnehage (Oslo standard for Tilvenning).

Personalet presenterer handlingsplan mot mobbing for foresatte.

Personalet skal jobbe aktivt og bevisst med sosial kompetanse fremme vennskap.

Barnehagen skal være et inkluderende fellesskap med plass til det enkelte barn

Vi fremmer positive handlinger

Respekt og toleranse preger all kommunikasjon i barnehagen (holdninger)

2. Avdekke

Personalet har en felles forståelse om hva mobbing er og hvordan man kan oppdage det.

Personalet observerer samspill mellom barna og mellom barn og ansatte, og kartlegger det psykososiale miljøet

Vær en tydelig voksen som sier ifra om at mobbing ikke aksepteres

3. Håndtere og stoppe

Det settes inn tiltak sammen dag som mobbingen avdekkes

Det gjennomføres samtaler med de involverte barna og foresatte

Det lages tiltaksplan for videre oppfølging i samarbeid med foresatte

Personalet observerer videre involverte barn og håndterer uønsket atferd og fremmer positive relasjoner

Håndteringen av mobbingen blir evaluert internt og sammen med foresatte for å forbedre barnehagens praksis når det gjelder forebygging, avdekking og håndtering av mobbing

HVA ER MOBBING?

Det finnes flere definisjoner på mobbing, men felles for dem er at det er en negativ handling som rettes mot en, at det gjentas over tid og at det er ubalanse i styrkeforholdet mellom partene.

Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet.

(Lund, Helgeland og Kovac, 2015)

Mobbing er altså ut fra denne definisjonen å oppleve å miste sin plass i fellesskapet. Barnet opplever å ikke høre til og også å ikke være betydningsfull. Vår forståelse og syn på barna som er i våre barnehager blir viktig for hvordan vi møter mobbing. Barna er ikke onde som gjør andre vondt, men handlinger er uttrykk for noe. Bruk muligheten til å tenke «hva kan jeg gjøre for at dette barnet kan lære og forstå?» Vi er veiledere for barna, og da vil våre holdninger til barn være ikke-dømmende, de er preget av empati, respekt og en anerkjennende holdning som vil vise seg i konkrete handlinger som for eksempel: Vi setter oss ned og lytter, personalet legger til rette for et inkluderende lek- og læringsmiljø, som trøster og er tilstedeværende i barnehagehverdagen. Vi tenker ikke at noen andre tar tak i utfordringen fordi han eller hun vet at han eller hun er alltid den ansvarlige i relasjonen til barn. Der du er usikker rådfører du deg med en kollega. Vi ønsker at alle barn skal lære at de er betydningsfulle og at deres stemme blir hørt.

Det finnes ulike former for mobbing. Vi kan skille dem i direkte og indirekte mobbing.

Direkte mobbing kan være; slå, dytte, knuffe, klore eller komme med krenkende skjellsord, kommentarer eller trusler.

Indirekte mobbing kan være; utestengning, ikke hilse, gjemme seg for noen, ignorere og baksnakking.

1. FOREBYGGE

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelse og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.

(Rammeplan for barnehager 2017: 3)

I barnehagen skal vi jobbe med å fremme helse og skape et inkluderende fellesskap der barna kan være seg selv og trives slik at de kan oppleve mestring og en følelse av verdi. Denne jobben gjøres bl.a gjennom tilstedeværende og engasjerte ansatte med barna i fokus. Dette blir essensielt i det forebyggende arbeidet mot mobbing. Personalet i barnehagen skal aktivt jobbe for å se alle barn, og være ekstra oppmerksomme for å se barn som faller utenfor og hjelpe/veilede dem.

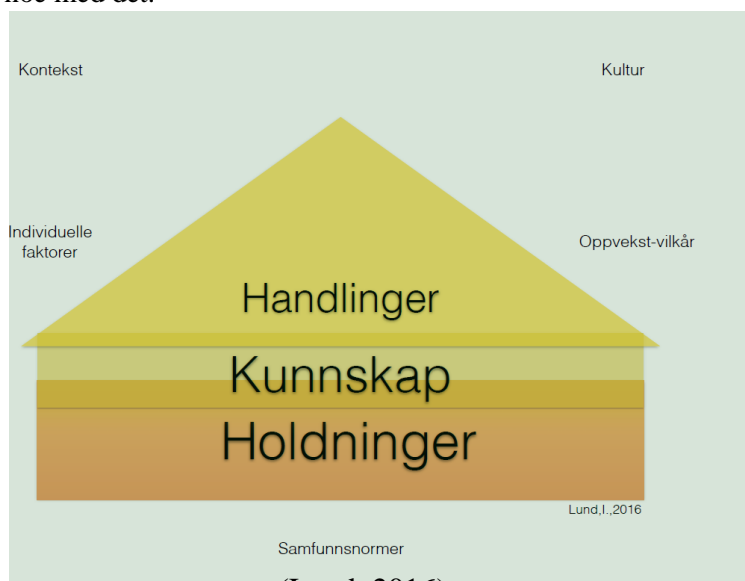
Vennskap

Vennskap er det viktigste virkemiddelet mot mobbing i barnehagen, og relasjoner mellom barn og voksne er sentrale for det forebyggende arbeidet. Alle voksne som omgås barn er viktige, både som rollemodeller og for å legge til rette for inkludering og vennskap. (Retningslinjer fra OVK 2017).

Rammeplanen understreker også viktigheten av at barn får oppleve vennskap og i definisjonen av mobbing fremheves det at opplevelsen av å tilhøre et fellesskap er viktig. Dersom man blir frarøvet denne opplevelsen er det mobbing. Vennskap er tilhørighet, lek og en viktig arena for å føle seg betydningsfull. Her kan man få øve seg på å være seg selv sammen med andre. Være enig og uenig. Streve med å finne kompromisser og få lov til å se andres perspektiv. Her kan barna utvikle en forståelse for seg selv og andre og lytte og bli lyttet til.

Verdier og holdninger

Grunnleggende verdier og holdninger i barnehagen handler om fellesskap, omsorg, medansvar, solidaritet, toleranse, respekt, likeverd og retten til å være forskjellig. Alle ansatte har, som rollemodeller, et særlig ansvar for å etterleve og formidle barnehagens verdigrunnlag (Udir barns trivsel- voksnes ansvar). Som voksne er vi viktige rollemodeller for barna vi omgås. Som profesjonelle er vi kanskje enda viktigere og vi understreker dette ved å kalle «de voksne» i barnehagen for personalet eller ansatte. Dette fordi vi er forpliktet til å holde oss faglig oppdatert og inneha en kompetanse for å gjøre en jobb av høy kvalitet med barna i våre barnehager. I denne handlingsplanen er det selvsagt viktig å få frem hvordan vi skal gå frem når vi oppdager mobbing og at det skal skje på en god måte. Likevel er det viktig å understreke at dersom man har gode holdninger og et positivt grunnsyn og forståelse av barn, så er det ikke så mye feil man kan gjøre bare man tar tak i mobbingen og gjør noe med det.

(Lund, 2016)

Personalet skal i hverdagen behandle barn og kollegaer med respekt og toleranse. Ved å være bevisst hvordan vi handler kan vi være med på å synliggjøre for barna at hver og en har verdi i seg selv og at alle har rett til å ha egne meninger. Personalet bekrefter barns oppdagelser og er åpen om og for ulikhetene. Vi snakker med barna om det de er opptatt av, og gir konkrete svar tilpasset barnets alder og modenhet. Da kan det være lettere for barn å forstå, og dette legger grunnlaget for å utvikle etisk bevissthet og egne etiske holdninger. Voksnes bevissthet om egen væremåte er viktig for å være forbilde for barna. I hvilken grad personalet respekterer hverandre og barna, kommer til uttrykk i måten vi forholder oss til og behandler hverandre på. Barn ser, hører og legger merke til mer enn voksne av og til regner med. Barn er naturlig sensitiv for hvordan voksne opptrer overfor dem og omtaler dem, som igjen påvirker barnets selvbilde og selvtillit. Videre kan dette påvirke måten barnet blir oppfattet på i barnegruppe og blant dine kolleger. (Udir).

Ingen barn eller voksne fortjener å bli snakket «nedlatende» til eller bli sett med et negativt fortegn. Hvem har rett til å definere den andre? Undre deg heller om hvorfor barnet handler som det gjør og utforsk det videre.

Sosial-, språklig- og emosjonell kompetanse

Som en del av arbeidet med å fremme sosial kompetanse og et inkluderende miljø er det av særlig viktighet å fremme barns språkkompetanse og emosjonelle kompetanse. Her bør fokuset være på å gi barn et rikt språk til å fortelle hva barnet opplever av «glede og sorg». Barna bør få kompetanse på å sette ord på følelser hos seg selv og andre, styrke empatiforståelse og -utøvelse. For at barn skal kunne fortelle må de vite at de kan være trygge på, og stole på de voksne rundt seg. Relasjonene og kvaliteten på dem må jobbes med hver dag.

Hvor mange av følelsene setter vi egentlig ord på sammen med barna?

Barn forteller gjerne med bl.a små hint, endring av atferd, kraftige emosjonelle uttrykk, tilbaketrukkethet m.m. Dersom de personalet rundt barnet ikke er sensitive nok til å fange opp disse hintene kan det være nok til barn ikke forteller mer. Bruken av åpne spørsmål som: Kan du fortelle meg mer om det? Sette ord på det du ser: « I stad så jeg at du ble lei deg når NN ikke ville leke med deg....»

At kompetent personale legger til rette for at barnehagen er et godt sted å være for alle, er i seg selv forebyggende. Barnehagene har nulltoleranse for mobbing og det er ikke akseptabel atferd å mobbe andre. Negativ atferd skal tas tak i og det er voksnes ansvar at det skjer, både i barnehagen og hjemme

Foresatte

Vi skal utføre vårt arbeid «i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem» (barnehageloven §1) Derfor er foresatte våre svært viktige samarbeidspartnere for å sikre barns trivsel. Foresatte kan også støtte hverandre og diskusjoner om utfordrende temaer som bursdager, bestevenner og besøk hjemme. Da kan de bli enig om hvordan man gjør det i denne barnehagen og løfte fram noen verdier man ønsker å lære barna.

Foresatte kan også drive med forebyggende arbeid ved å;

- ▶ være engasjert også i de andre barna.
- ▶ be barna med seg hjem, la barna treffe hverandre i en annen setting enn den de er vant til i barnehagen.
- ▶ samtale med egne barn om det å være en god venn og inkludere andre.
- ▶ være gode rollemodeller som ikke snakker ufordelaktig om andre barn og deres foreldre i barnas påhør.
- ▶ gripe inn når eget barn viser uønsket atferd mot andre barn.
- ▶ være gode modeller i konfliktløsning. Hjelp barnet å finne gode måter å løse konflikter på.
- ▶ Være bevisst på hva de legger ut på sosiale medier.

2. AVDEKKE

Her er vi på nivå 0 som i oversikten. Her har vi begynt å ane en uro. Vi er tett på barna og vi ser kanskje små ting i samspillet som vi ikke liker. Noen blir kanskje holdt utenfor eller snakket til uten respekt. Vi skal kjenne litt på uroen og utforske den før vi drøfter med andre, men ikke for lenge! Vi skal se litt mer slik at vi syns det er enkelt å komme med eksempler til andre. På denne måten kan vi sikre oss mot at andre avkrefter og avfeier uroen med et enkelt; «nei han er jo så grei, det var sikkert ikke sånn ment.» Den som mottar en uro-drøfting fra en kollega eller foresatt må også tenke gjennom hvordan man møter denne I tillegg må vi snakke med barna som er i situasjonen. «Hva skjedde nå?» Vi beveger oss over i nivå 1 når vi drøfter med kollegaer og foresatte. Det er bare fint å gjøre. Man trenger ikke si at «jeg tror barnet ditt blir mobbet», men man kan gjerne si at «vi har opplevd noen uheldige episoder i samspillet mellom barna og velger nå å følge dem tett og observere. Fint om foresatte kan være litt ekstra obs og lytte hjemme.

- verktøy; kontaktbarometer. [Finnes i egen ressursmappe.](#)

Dersom barn i barnehagen endrer adferd må vi være våkne for det som skjer rundt barnet.

Endret adferd som kan være tegn på at barn blir mobbet:

- ▶ Barnet vil ikke gå i barnehagen
- ▶ Barnet begynner å tisse på seg etter å ha vært tørr
- ▶ Endrer spise- og sovevaner
- ▶ Blir engstelig og redd
- ▶ Blir oppfarende og fort sint
- ▶ Får dårlig selvbilde/selvtillit
- ▶ Neker å fortelle hva som er galt
- ▶ Plager yngre barn eller søsken
- ▶ Blir klengete og søker mer voksenkontakt enn før
- ▶ Blir veldig stille og ”usynlig”

(Handlingsplan mot mobbing – Mandal kommune, 2013)

3. HÅNDBERE OG STOPPE

Når mobbing har blitt oppdaget

- ✓ Det settes inn tiltak sammen dag som mobbingen avdekkes
- ✓ Pedagogisk leder informerer foresatte, både til den som mobber og den som blir mobbet
- ✓ Det gjennomføres samtaler med de involverte barna og foresatte
- ✓ Sammen med foresatte lages det en tiltaksplan i hvert tilfelle
- ✓ Personalet observerer videre involverte barn og håndterer uønsket atferd og fremmer positive relasjoner
- ✓ Gi foresatte råd om hvordan de kan bidra hjemme
- ✓ Alle på avdelingen og barnehagen forøvrig informeres slik at man kan samarbeide om å stoppe mobbingen
- ✓ Håndteringen av mobbingen blir evaluert internt og sammen med foresatte for å forbedre barnehagens praksis når det gjelder forebygging, avdekking og håndtering av mobbing

INTERN TILTAKSPLAN NÅR MOBBING SKJER – NIVÅ 1

Tiltak	Ansvar	Gjennomført dato:
Den som observerer mobbing informerer nærmeste leder om hva som har skjedd Ped.leder informerer styrer.	Den som observerer	
Foresatte til den som blir mobbet, og den som mobber blir informert og tatt med på råd.	Ped.leder	
Saken tas opp på avdelingsmøtet og man avtaler videre hva som skal skje	Alle	
Snakk med barna om det som har skjedd. Be barna komme med forslag til hva vi kan gjøre videre. Sammenfatt med personalet.	Avdelingen	
Evaluering av hvordan det går etter en til to uker. Nye samtaler med barna ved behov for tiltak?		
Evaluering på avdelingsmøte. Tiltak videre.		
Ny informasjon/ nye samtaler med foresatte	Ped.leder	

TILTAKSPLAN VEDRØRENDE MOBBING – Nivå 1.

Dato:	Tilstede:	
Beskrivelse av saken	Tiltak videre	Ansvar
	Nivå 2? (Behov for å involvere flere samarbeidspartnere?)	
Foresattes opplevelse av samtalen		
Dato for oppfølgingssamtale:		

Underskrift ansatte

Underskrift ansatte

Underskrift foresatte

Underskrift foresatte

Refleksjonsoppgaver til bruk i barnehagen

1. Hva gjør DU som en god rollemodell?
2. Hva er din styrke som rollemodell og hva er din utfordring som rollemodell?
3. Hva er din styrke som kollega? Hva er din utfordring som kollega?
4. Hva kan du gjøre for å styrke samarbeidet i personalgruppen?
5. Hvordan skal personalet observere hverandre og gi hverandre tilbakemeldinger?

**På vegne av de kommunale barnehagene i
Bydel Nordre Aker:**

Andreas Lund Moseid

Lillian Rønningen

Linn Høyland Larsen

Godkjent av:

Utdanningsforbundet

Fagforbundet

Berg gård barnehageområde

Kjelsås barnehageområde

Disen/ Grefsen barnehageområde

Nordberg/ Korsvoll barnehageområde

Ullevål/ Sogn barnehageområde

- Juni 2017 -

EKSTERNE RESSURSER

Nullmobbing.no

KILDER

Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Kunnskapsdepartementet 24. april 2017

Ingrid Lund (red.) Marianne Godtfredsen, Anne Helgeland, Dag Øystein Nome, Bobo Velibor Kovac og David Lansing Cameron. (2015) *Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen.* Forskningsrapport.

Barns trivsel- voksnes ansvar. Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen. Veileder. Utdanningsdirektoratet

Være sammen. Handlingsplan mot mobbing i barnehagene. (2013)Mandal kommune

Breivik, K., Bru, E., Hancock, C., Idsøe, E. C., Idsøe, T., & Solberg, M. E. (2017). *Å bli utsatt for mobbing. En kunnskapsopsummering om konsekvenser og tiltak.* Stavanger: Læringsmiljøsenteret.